

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
041 1944 - 200	
DATO - 2 MARS 2005	
AN 521	EKSP.

Vår ref: Sigbjørn Brevik

Trondheim 28.02.05

Høringsuttalelse – NOU 2004: 26 – Hjemfall

FESIL ASA viser til høringsinvitasjon av 1. desember 2004. Vi ønsker i å redegjøre for våre synspunkt knyttet til hjemfallsinstituttet og høringsutsendelsen av NOU 2004:26.

Hovedkonklusjoner

FESIL ASA mener at Hjemfallsutvalgets innstilling ikke gir et godt nok grunnlag for å fremme et lovendringsforslag for et nytt hjemfallsregime. Utvalgets mandat har vært for snevert, situasjonen for dagens ordning er ikke tilstrekkelig vurdert, handlingsrommet for en framtidig løsning kommer ikke fram og viktige konsekvenser ved flertallets innstilling er ikke utredet.

FESIL ASA mener at et nytt hjemfallsregime basert på flertallets innstilling vil gi dagens private konsesjonærer urimelige fortrinn foran andre potensielle private konsesjonærer. FESIL ASA kan ikke godta at dagens private konsesjoner uten videre videreføres i et nytt regime. En slik løsning vil tjene disse særinteressene på en urimelig måte. I et nytt regime må konsesjonene deles ut på ny slik at rettighetene tilkommer dem som best kan utnytte disse. Bare slik kan man sikre en best mulig utnyttelse av samfunnets ressurser. Det er ingen automatikk i at dagens private konsesjonærer er best til å ivareta slik utnyttelse av samfunnets ressurser. Vi mener at Hjemfallsutvalget legger til rette for en ordning som umuliggjør andre parters inntreden.

FESIL ASA ønsker at den videre behandlingen av hjemfallsordningen på lik linje ivaretar interessene til den del av industrien som i sin tid valgte kraftkontrakter i stedet for eierskap til kraftverk.

Innledning

Utviklingen i kraftmarkedet generelt og industrikraftregimet spesielt er av avgjørende betydning for FESIL ASA. For FESIL ASA er det derfor svært viktig at kraftmarkedet er velfungerende, at lovverket ikke legger opp til diskriminering mellom aktørene i markedet og at det blir reell fri konkurranse i markedet.

Hjemfallsinstituttet er en viktig del av statens industrikraftregime, sammen med de statlige leieavtalene og industriens kraftavtaler. Utfallet av prosessen rundt hjemfallsinstituttet er meget viktig når et nytt industrikraftmarked skal vurderes. Slik situasjonen er i dag, med utfasingen av de myndighetsbestemte kraftkontraktene og svært begrenset tilgang til langsiktige kommersielle avtaler, er eierskap til kraftverk - i en eller annen form - den eneste reelle langsiktige grunnlag for industrielle investeringer. Siden tilgangen på elektrisk energi er så kritisk for vår industri er et eventuelt tidsbegrenset eierskap til produksjonsanlegg den eneste mulighet som gjenstår for å oppnå den langsiktighet som er nødvendig for å forsvare langsiktige investeringer i våre egne produksjonsanlegg.

FESIL ASA

Postal address:
P. O. Box 1824 Lade
N-7440 Trondheim
Norway

Office address:
Vikelvåret 4
7054 Ranheim

Telephone: +47 73 87 79 00
Telefax: +47 73 87 79 99

VAT / Enterprise number
NO 8370 41732

På dette grunnlag er det maktpåliggende at et nytt regime hva angår eierskap til vannfall og kraftverk i størst mulig grad legger til rette for at industrien kan eie og drive på like vilkår som offentlige aktører. Industrieide kraftverk er effektivt drevet og uttak av energi i umiddelbar nærhet av kraftverkene betyr også lave overføringskostnader og mer effektiv utnyttelse av energien.

Bemerkninger til utvalgets innstilling

Sett fra industriens ståsted er det viktig at alle nåværende og potensielle fremtidige konsesjonærer behandles likt. Industrien og forbrukerne for øvrig er tjent med et effektivt fungerende kraftmarked basert på maksimal og rettferdig konkurranse. Videre er det viktig at konsesjonene får lengst mulig varighet slik at ikke incentivene til investeringer i anleggende reduseres. FESIL ASA stiller seg derfor fullt ut bak kravet om likebehandling av offentlige og private konsesjonærer når det gjelder eierskap.

Kravet om likebehandling er også sentralt i forhold til EØS-reglene og det er viktig for forutsigbarheten for de involverte partene at et nytt regime er robust i forhold til disse. Bare slik kan en oppnå stabile rammebetingelser.

Hvordan et slikt ikke-diskriminerende regime skal se ut hersker det imidlertid stor usikkerhet og uenighet omkring. FESIL ASA mener at utvalgets mandat i for stor grad har virket begrensende på hvilke løsninger som er vurdert, samt at situasjonen for dagens regime ikke er tilstrekkelig analysert, noe Finn Arnesens utredning i sakens anledning klart illustrerer. Vi kan derfor ikke anbefale at noen av de modellene som er lagt fram blir lagt til grunn for et nytt regime. Vi vil derfor anmode om hele saksområdet blir utredet på nytt før et nytt hjemfallsregime eventuelt blir innført.

Likebehandling

FESIL ASA legger til grunn at hele saksfeltet blir utredet på nytt og at et nytt regime i størst mulig grad frigjør seg fra begrensningene som ligger i dagens ordning og utformes på en måte som ivaretar både samfunnsmessige, samfunnsøkonomiske, politiske og industrielle målsettinger, samtidig som regimet er robust i forhold til EØS-avtalen.

Likebehandling må være et sentralt prinsipp i et nytt hjemfallsregime. I den anledning ønsker FESIL ASA å gjøre oppmerksom på at flertallets innstilling, hvor det foreslås at dagens private konsesjoner videreføres, vil innebære et fundamentalt brudd på dette prinsippet. Dagens private konsesjonærer har fått tildelt sine konsesjoner under spesifikke historiske og politiske betingelser. Konsesjonene er avtalefestet på disse betingelsene og **ikke** på de betingelser som EØS-avtalen nå krever.

Vi vil minne om at statens industrikraftregime er et tredelt regime som består av:

- * Kraftverkskonsesjoner
- * Leieavtaler for kraftverk
- * Myndighetsbestemte kraftkontrakter.

Myndighetsbestemte kraftkontrakter ble tilbudt industrien som et alternativ til kraftverkskonsesjoner, og det er bare de virksomheter som hadde kraftverkskonsesjoner som har fått leieavtaler. De myndighetsbestemte kraftavtalene går nå ut. Samtidig blir de industriselskapene som fikk kraftverkskonsesjoner, og senere leieavtaler, forespeilet mulighet til en blanko forlengelse av sine avtaler. FESIL ASA mener en slik ulikebehandling av identiske industrielle aktører er meget uheldig og sannsynligvis også i strid med EØS-avtalen.

Når et nytt regime nå må innføres må det baseres på likebehandling, ikke bare av offentlige og private konsesjonærer, men av alle potensielle konsesjonærer. Flertallets innstilling vil innebære at en del av statens industrikraftregime trekkes ut av sin politiske og historiske sammenheng og at en del av industrien får forlenget sine avtaler med staten, mens andre potensielle private konsesjonærer blir

hindret å delta i en fri konkurranse om konsesjoner. En slik (u)likebehandling vil være et positivt bidrag til rammevilkårene til noen virksomheter, mens den på den annen side vil føre til en betydelig konkurransevridning mellom ulike industrivirksomheter. Flertallets innstilling åpner også for en mindre effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser siden det ikke er gitt at dagens konsesjonærer - som automatisk får forlenget sin konsesjon uten noen form for anbud/konkurranse - er best til å utnytte disse ressursene videre.

Dette aspektet ved likebehandling i et nytt regime er kort tatt opp i den juridiske utredningen som ligger til grunn for utvalgets arbeid, men er ikke tilstrekkelig håndtert i utvalgets innstilling. Vi vil påpeke at det hersker juridisk tvil om hvorvidt det er mulig å gi eksisterende konsesjonærer en særstilling ved nytildelinger. Visse krav i EØS-avtalen tilsier at må åpnes for konkurranse om konsesjoner (NOU 2004:26 s. 241). Dette vil også gjelde avtaler om ny konsesjon i forbindelse med foregrepne hjemfall. Et nytt regime på basis av flertallets innstilling vil altså ikke være robust i forhold til EØS-avtalen - noe ingen er tjent med.

FESIL ASA krever at det ikke må være forskjellsbehandling mellom ulike grupper av konsesjonærer, og ber om at prinsippet om likebehandling ligger i bunnen i et nytt regime.

En helhetlig tenking omkring industrikraft

Mange ulike faktorer har ført til at det norske industrikraftregimet er i søkelyset. Liberaliseringen av kraftmarkedene har så langt ført til høyere markedspris og har eliminert mulighetene for langsiktige markedsbaserte kraftavtaler. Konkurransetilsynet har vært nødt til å gripe inn på grunn av kraftprodusenters potensiale for utøvelse av markedsrett. De myndighetsbestemte kraftkontraktene fases nå ut og tilsynelatende hindrer EØS-avtalen en videreføring av disse. Konkurransopolitikken i EØS-området setter stadig nye krav til bruken av nasjonale næringspolitiske virkemiddel. Hjemfallsinstituttets skjebne er uklar – også det et resultat av konkurransopolitikken.

FESIL ASA mener at i ei tid hvor det ut fra mange ulike faktorer er ønskelig å sette søkelys på betingelsene til den kraftintensive industrien, vil være gunstig å se de ulike delene av det norske industrikraftregimet som en helhet. Det politiske grunnlaget for kraftverkskonsesjoner, kraftleieavtaler og myndighetsbestemte kontrakter var i sin tid identisk.

De ulike ordningene for de ulike delene av industrien har sin begrunnelse i ulike valg blant økonomisk likeverdige tilbud, med samme utgangspunkt: Tilrettelegging for bygging av kraftintensiv industri i nærheten av anleggene for kraftproduksjon. Det er her fokus må være videre - også under et markedsbasert regime med fokus på effektiv ressursutnyttelse i et bærekraftig perspektiv.

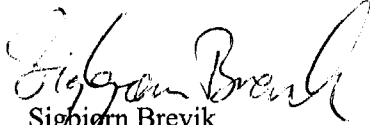
En stor del av krafttilgangen for prosessindustrien har de siste seks tiårene vært dekket ved myndighetsbestemte kraftkontrakter. Årsakene til at deler av krafttilgangen ble dekket ved kontrakter og ikke ved at industrien valgte å bygge ut egne kraftverk var blant annet reglene om hjemfall. Som vi har påpekt ovenfor ønsker våre bedrifter å eie en større del av krafttilgangen enn i dag.

Et alternativ til langsiktige kraftavtaler som ble inngått mellom myndighetene fra 50-tallet var at bedriftene bygget ut sine egne kraftverk. Ettersom hjemfallsordningen bestemte varigheten på eierskapet, kontraktsprisen var lik og kontraktens varighet var sammenlignbar med eierskapet, valgte mesteparten av industrien den enkleste løsning - langsiktige kraftkontrakter.

I forbindelse med endringen av hjemfallsordningen ber vi om at Regjeringen sikrer videreføring av den historiske likebehandlingen av disse bedriftene. I denne sammenheng bør det vurderes om det er hensiktsmessig at industribedriftene får kjøpe noen av kraftverkene som ble bygget ut og finansiert ved etablering av industrikraftavtalene, eller om andre former for industrielle kraftmarkedsløsninger bør etableres for å sikre industriell utvikling i Norge uten myndighetsbasert konkurransevridning. Forutsetningen for dette er at en slik ordning kan gjøres innenfor EØS-avtalens regler om statsstøtte.

En nytt, markedsbasert, og effektivt industrikraftregime vil imidlertid forandre at alle deler av det gamle industrikraftregimet over tid blir inkludert. Den forskjellsbehandling det legges opp til i Hjemfallsutvalgets innstilling vil være til hinder for dette. En slik løsning vil "kåre" vinnere og tapere, basert på valg som historisk sett var likestilte og der intensjonen var prinsippet om likebehandling.

FESIL ASA

Sigbjørn Brevik
Adm.dir